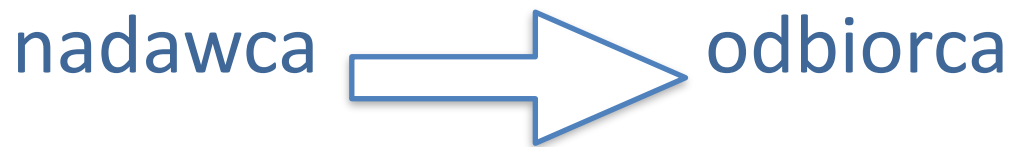

Media w Polsce

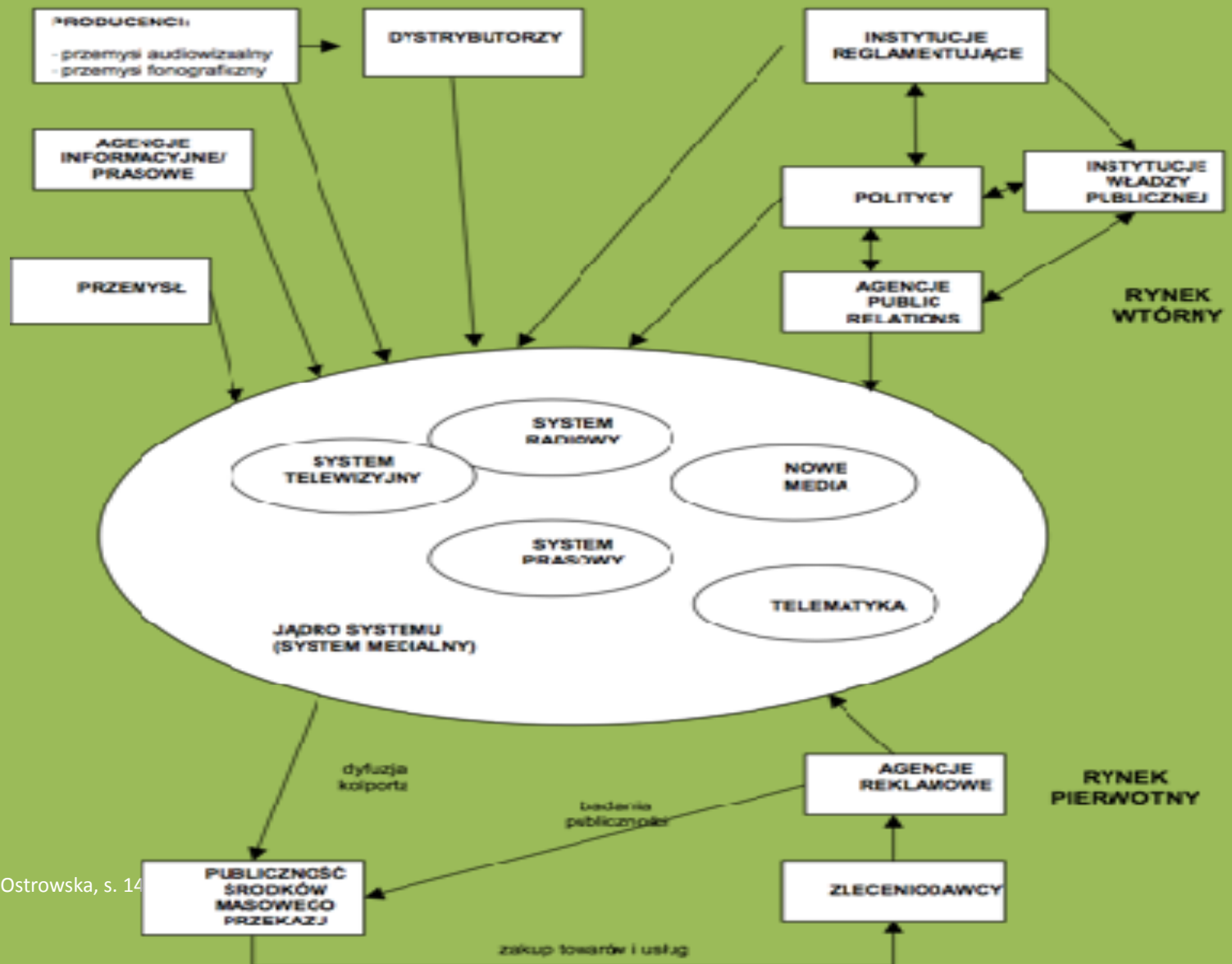
Część 1. System medialny i jego otoczenie

System komunikowania masowego

- **Komunikowanie masowe** zawsze odbywa się w społeczeństwie, w którym pewni członkowie występują w roli nadawców, pozostali zaś w roli odbiorców, a system komunikowania masowego jest jednym z wielu systemów istniejących wewnątrz systemu społecznego.

- Wg M. Mrozowskiego, **komunikowanie masowe** jest zjawiskiem złożonym, przenikającym wiele dziedzin życia społecznego i odgrywającym doniosłą rolę w funkcjonowaniu społeczeństwa, toteż tak samo jak całe społeczeństwo, podlega prawom systemowej organizacji.
- Zgodnie z podstawowym kanonem analizy systemowej M. Mrozowski wskazuje, by traktować **komunikowanie jako zbiór elementów** powiązanych siecią wzajemnych zależności, tworzących strukturę systemu.

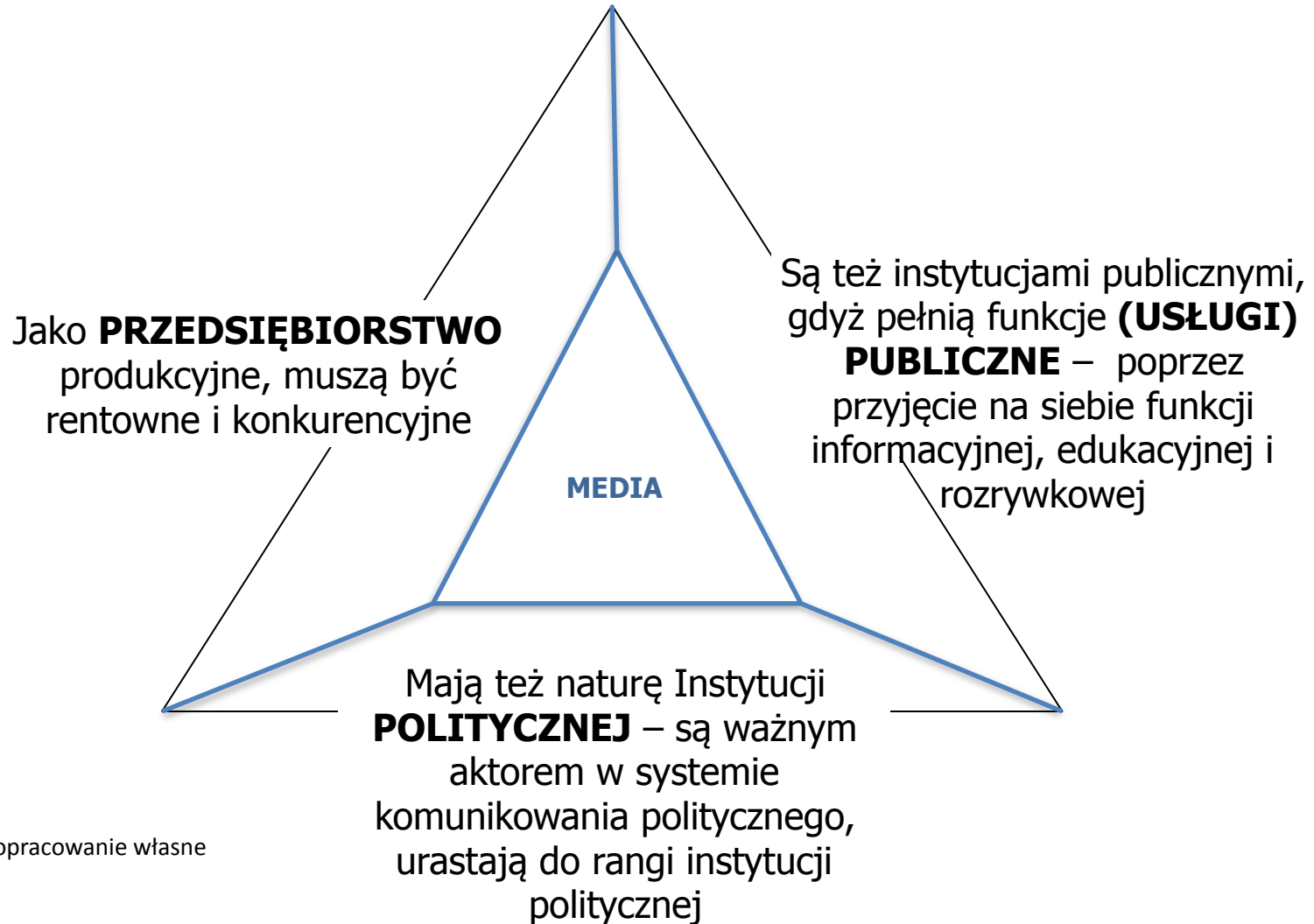
źródło: B. Dobek-Ostrowska, s. 14

System medialny i jego struktura

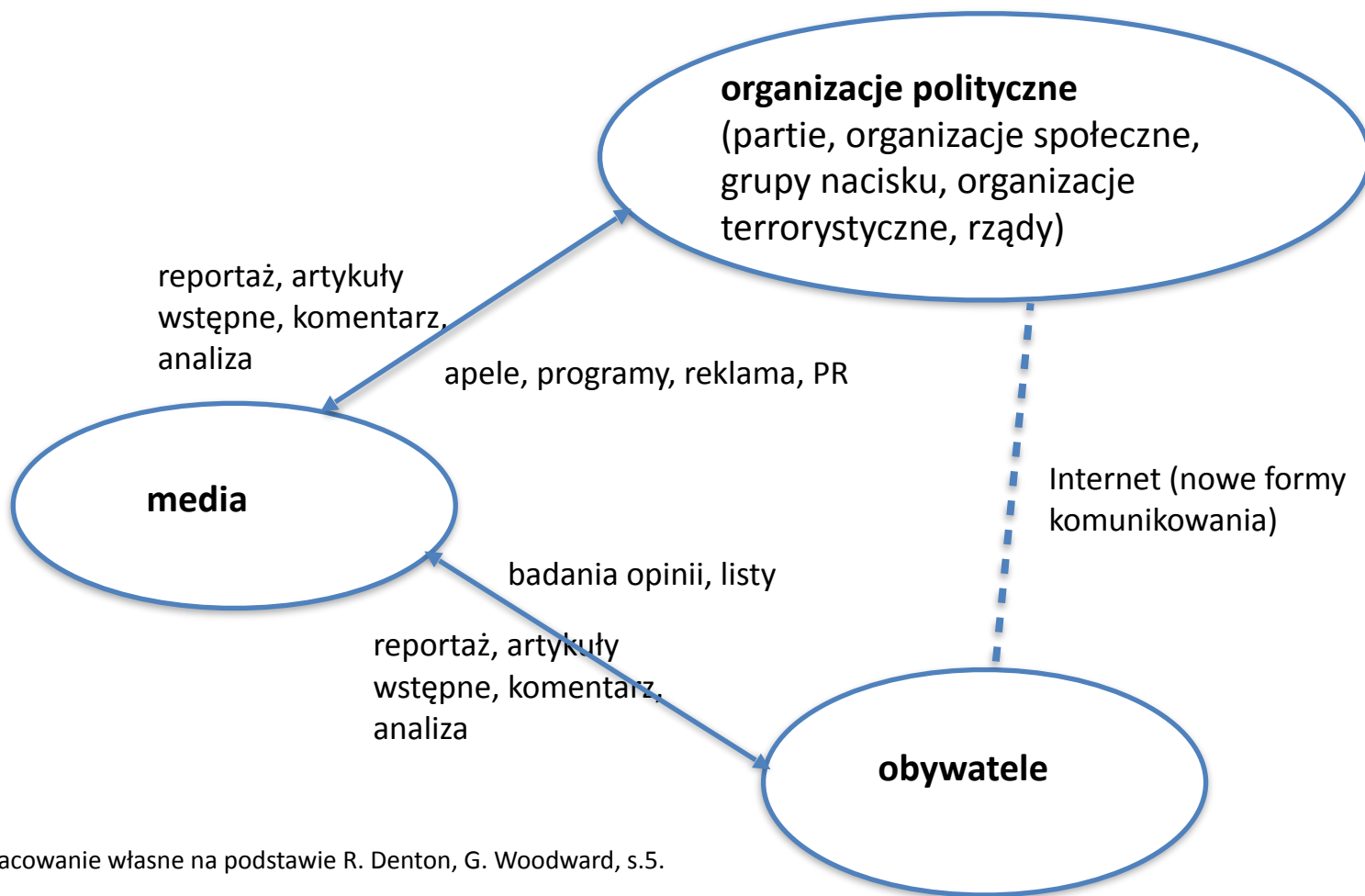
- Wg B. Dobek-Ostrowskiej, **system medialny** to **zbiór układów** strukturalnych i finansowych, limitowanych przez specyficzne, prawne oraz instytucjonalne czynniki, które obejmują problem własności, dostępu do mediów, kontroli środków przekazu i politycznych ograniczeń.
- Wg B. Ociepki, na pojęcie **systemu medialnego** składają się wszystkie **relacje komunikacyjne** (tworzenia, gromadzenia, przekazywania i odbierania informacji), oparte na technicznych środkach komunikowania (prasa, radio, telewizja), zdolnych tworzyć i emitować regularnie przekazy dla masowych audytoriów.

- *Czym są media (środki komunikowania masowego, środki masowego przekazu, mass media)?*
- *Media najczęściej traktuje się jako:*
 - środki techniczne (druk, radio, telewizja),
 - instytucje społeczne (redakcje, stacje radiowo-telewizyjne).
 - usługi publiczne.

Potrójna natura mediów

System medialny i otoczenie polityczne

źródło: opracowanie własne na podstawie R. Denton, G. Woodward, s.5.

- Dwa podejścia do **wizji roli mediów w systemach demokratycznych**:
 - w oparciu o koncepcję demokracji liberalnej – media jako środek dystrybuujący niezbędne informacje dla wyborców, pozwalające uczynić wybór świadomym;
 - w oparciu o koncepcję demokracji radykalnej – media są polem starcia różnych interesów.
- Zadania mediów:
 - informacyjna,
 - edukacyjna,
 - rozrywkowa,
 - mobilizująca,
 - legitymizacyjna,
 - kształtowanie opinii publicznej,
 -

Typologie systemów medialnych

- W oparciu o strukturę własności mediów:
 - własność państwowa
 - własność publiczna
 - własność prywatna
 - własność społeczna
- Modele: monopolistyczny, monopson, dualny, oligopolistyczny.

Cztery teorie prasy wg F. Sieberta, T. Petersona, W. Schramma

- Teoria z 1956 r., jako pierwsi wskazali na powiązania mediów z reżimem politycznym, który kształtuje system medialny poprzez regulacje prawne, prawo do nadawania i publikowania, mechanizmy kontroli, etc.
- Krytyka teorii: to nie 4 lecz 1 teoria / model liberalny jako idealny

	AUTORYTARNY	LIBERALNY	S P O Ł E C Z N E J ODPOWIEDZIAL- NOŚCI	KOMUNISTYCZNY
ROZWÓJ	Anglia w XVI i XVII w., występujący do dziś w wielu krajach	Anglia po 1688 r. i USA, wpływy w innych krajach	Stany Zjednoczone w XX w., Wielka Brytania, Kanada i innych krajach	ZSRR i kraje satelitarne, Chiny; pewne elementy przejęte z faszyzmu
PODSTAWY FILOZOFICZNE	Filozofia władzy absolutnej: Platon, Machiavelli, Hobbes	Pisma Milтона, Locka, Milla, filozofia oświecenia i praw naturalnych	zmiany w mediach, kodeksy, przemysłenia uczestników komunikowania; Commission on the Freedom of the Press	Idee i pisma Marksa, Lenina, Stalina, Hegla. Myśl rosyjska XIX w.
GŁÓWNE CELE	Wspieranie działań panującego, jego rządu, państwa	Informacja, rozrywka, sprzedaż – przede wszystkim jednak dążenie do odkrycia prawdy i kontrola rządu	Informacja, rozrywka, sprzedaż – przede wszystkim tworzenie forum do rozwiązywania konfliktów społecznych	Doprowadzenie do sukcesu, utrzymanie systemu i rządzącej partii
PRAWA DO NADAWANIA I PUBLIKACJI	Posiadacze królewskiego patentu lub podobnego zezwolenia	Każdy, kto ma odpowiednie środki finansowe	Każdy, kto ma coś do powiedzenia	Lojalni i sprawdzeni członkowie partii

KONTROLA	Patenty rządowe, cechy, licencjonowanie, cenzura	Samoregulujący się „wolny rynek idei”, reguły prawne	Opinia publiczna, akcje odbiorców, etyka zawodowa	„Biurokracja prawdy”, kontrola państwowa
TEMATY CENZUROWANE	Krytyka mechanizmów politycznych panującego i	Zniesławienie, tematy obsceniczne, w czasach wojny podżeganie do buntu	Ataki na prawa jednostki i żywotne interesy społeczne	Krytyka celów partii (w odróżnieniu od taktyki)
WŁASNOŚĆ MEDIÓW	Prywatne lub publiczne	Głównie prywatne	Prywatne, o ile państwo nie musi ich przejąć, aby zrealizować cele społeczne	Publiczne
GŁÓWNE RÓŻNICE	Instrument polityki państwa, choć niekoniecznie w posiadaniu państwa	Instrument kontroli rządu i realizacji innych potrzeb społeczeństwa	Przyjęcie przez media zobowiązania do odpowiedzialności społecznej, w sytuacji konieczności zmuszenie ich do tego	Państwowe media pod pełną kontrolą jako „ramię państwa”
RELACJA JEDNOSTKA/ PAŃSTWO/ SPOŁECZEŃSTWO	Państwo ↓ Jednostka	Jednostka ↓ Społeczeństwo	Społeczeństwo ↓ Jednostka	Społeczeństwo ↓ Jednostka

Cztery wymiary powiązań struktur medialnych i politycznych, wg J. Blumlera, M. Gurevitcha

- **stopień kontroli państwa** (ustawodawstwo, mianowanie personelu mediów, kontrola finansów przedsiębiorstw medialnych, regulacje dotyczące zawartości mediów);
- **stopień upartyjnienia mediów** (b.w.: media własnością partii; w.: dobrowolny związek medium z partią; ś.: medium udziela warunkowego poparcia; n.: poparcie *ad hoc*; nn.: neutralność medium);
- **stopień integracji mediów z aktorami politycznymi** (relacje nieformalne: sympatia polityczna; relacje formalne: dziennikarze członkami partii);
- **legitymizująca wiara w instytucje medialne** (wiara w działalność dziennikarską jako służbę publiczną, kodeksy etyki zawodowej, stowarzyszenia dziennikarskie, medialne; profesjonalizm).

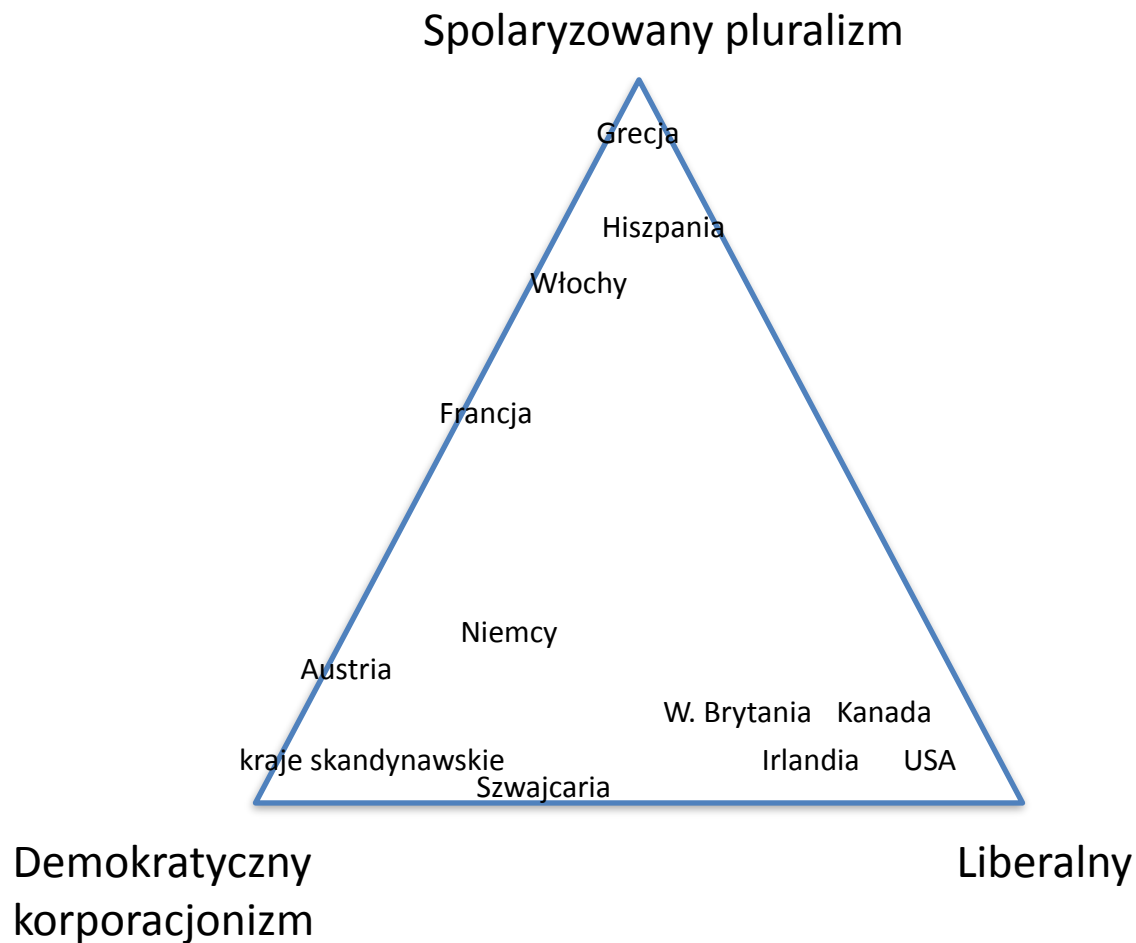
System medialny i otoczenie ekonomiczne

- Media to element rynku
- Media, jak twierdzi T. Goban-Klas, „*tworzą **nowy towar: publiczność, którą można sprzedać agencjom reklamowym***”.
- Media nie są zatem biernym pośrednikiem gry rynkowej, lecz aktywnym jej uczestnikiem, a ponadto rywalizując między sobą tworzą **rynek medialny**. W ujęciu demokracji liberalnej musi być to rynek wolny, charakteryzujący się konkurencyjnością oferty i pluralizmem treści.

Zjawiska zachodzące na rynkach medialnych:

- globalizacja (firm medialnych, form medialnych, przepływu informacji, efektów, publiczności);
- koncentracja kapitału (horyzontalna, wertykalna, diagonalna);
- tworzy się rynek wielkich graczy, nie ma miejsca i czasu dla małych przedsiębiorstw.

Porównawcza typologia systemów medialnych wg D. Hallina i P. Manciniego

- Kryteria:
 - Rozwój rynków medialnych ze szczególnym uwzględnieniem stopnia rozwoju prasy
 - Paralelizm polityczny , czyli stopień i charakter powiązań między mediami a partiami politycznymi
 - Profesjonalizm dziennikarski
 - Stopień i charakter interwencji państwa w system medialny

	Spolaryzowany pluralizm	Demokratyczny korporacjonizm	Liberalny
Przemysł prasowy	<ul style="list-style-type: none"> - niskie wskaźniki czytelnictwa prasy - prasa elitarna, zorientowana politycznie 	<ul style="list-style-type: none"> - wysokie wskaźniki czytelnictwa prasy - wczesny rozwój prasy masowej 	<ul style="list-style-type: none"> - średnie wskaźniki czytelnictwa prasy - wczesny rozwój prasy komercyjnej, masowej
Paralelizm polityczny	<ul style="list-style-type: none"> - wysoki stopień paralelizmu - pluralizm zewnętrzny, dziennikarstwo zorientowane na komentarz - parlamentarny lub rządowy model zarządzania mediami elektr. - polityka ponad mediami 	<ul style="list-style-type: none"> - pluralizm zewnętrzny, zwłaszcza na poziomie prasy ogólnokrajowej - historycznie silna prasa partyjna - ewolucja w stronę neutralności politycznej - polityka w mediach oparta na autonomii dziennikarskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - neutralna prasa komercyjna - dziennikarstwo zorientowane na informację - wewnętrzny pluralizm (wyjątek UK) - profesjonalny model zarządzania mediami elektr. - systemy formalnie autonomiczne
Profesjonalizacja	<ul style="list-style-type: none"> - najniższy stopień profesjonalizacji - instrumentalizacja dziennikarstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wysoki profesjonalizm - zinstytucjonalizowany system samoregulacji 	<ul style="list-style-type: none"> - wysoki stopień profesjonalizmu - niezinstytucjonalizowany system samoregulacji
Rola państwa w systemie medialnym	<ul style="list-style-type: none"> - silna interwencja państwa - subsydia prasowe - okresy cenzury 	<ul style="list-style-type: none"> - silna interwencja państwa, przy jednoczesnej ochronie wolności prasy - dotacje prasowe - silna pozycja nadawców publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - przewaga sił rynkowych - praktycznie brak interwencji państwa w system regulacji - wyjątek: Wielka Brytania (media publiczne, regulacje)

Gdzie polski system medialny?

